I sag 737/79

DINO BATTAGLIA, tjenestemand ved EF-Kommissionen og tjenstgørende ved FFC i Ispra, Varese (Italien), repræsenteret og bistået af advokat Marcel Slusny, Bruxelles, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokat Victor Biel, 18a, rue des Glacis,

sagsøger,

mod

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER, ved dens juridiske konsulent, Joseph Griesmar, som befuldmægtiget, bistået af advokat Daniel Jacob, Bruxelles, og med valgt adresse i Luxembourg hos Oreste Montalto, Kommissionens juridiske tjeneste, Jean Monnet-bygningen, Kirchberg,

sagsøgt,

angående de i stævningen nedlagte påstande,

har

DOMSTOLEN (første afdeling)

sammensat af afdelingsformanden A. O'Keeffe, dommerne G. Bosco og T. Koopmans,

generaladvokat: F. Capotorti
justitssekretær: P. Heim

afsagt følgende

DOM

Sagsfremstilling

De faktiske omstændigheder og parternes påstande og anbringender under skriftvekslingen kan sammenfattes således:

I — Faktiske omstændigheder og skriftveksling

1. Ved fastsættelsen af den i vedtægtens artikel 64 omhandlede justeringskoeffi-

cient har Rådet og Kommissionen siden 1967 anvendt følgende procedure ved sammenligning af prisniveauet i Bruxelles og de forskellige tjenestesteder; i samarbejde med de kompetente nationale myndigheder udfærdiger EF's statistiske kontor regelmæssigt en oversigt over priserne på varer og tjenesteydelser, der anses for at være typiske udgiftsposter for tjenestemandsfamilier på de forskellige tjenestesteder. For hver enkelt post beregnes forholdet mellem prisen i Bruxelles og prisen i den by, der tjener som reference for tjenestemandens tjenestested. Denne sammenligning gør det muligt at beregne forholdet mellem købekraften for de landes valuta, hvor Fællesskabets tjenestemænd gør tjeneste. Det efter »Fisher-metoden« beregnede indeks udtrykker f.eks. prisforholdet Bruxelles-Rom og Rom-Bruxelles ved et enkelt tal. Dette tal anvendes ved beregningen af justeringskoefficienterne inden for Fællesskabet, da det udtrykker det reversible prisforhold mellem to byer, og det derfor gør det muligt at foretage prissammenligninger ikke blot mellem to, men mellem flere tjenestesteder. Ifølge den her beskrevne metode når man frem til justeringskoefficienten ved at dividere det således beregnede »Fisher-indeks« med den tilsvarende valutakurs, der anvendes ved omregningen af tjenestemændenes vederlag til den respektive nationale valuta ifølge vedtægtens artikel 63. I oktober-november 1975 blev der foretaget en komparativ prisundersøgelse i alle Fællesskabets hovedstæder.

Artikel 1 i forordning nr. 3087/78 af 21. december 1978 om tilpasning af den justeringskoefficient, der anvendes for vederlag og pensioner til De europæiske Fællesskabers tjenestemænd og øvrige ansatte, der gør tjeneste eller har bopæl i Italien (EFT L 369, s. 10) bestemmer:

»Den justeringskoefficient, der anvendes på vederlag til tjenestemænd, som er ansat i Italien, fastsættes med virkning fra 1. januar 1978 til 146,4«.

Forordningen blev udstedt af følgende grunde:

Faldet i kursen på den italienske lira, som forstærkedes i slutningen af 1975 og begyndelsen af 1976, og de valutaforanstaltninger, som den italienske regering traf i den forbindelse, fremkaldte kraftige inflationsimpulser. Som følge heraf fremsatte repræsentanterne for personalet i Ispra en række krav, idet justeringskoefficienten for Italien ikke længere var udtryk for den uensartede stigning i leveomkostningerne i Bruxelles og Ispra, og idet koefficienten — beregnet efter »Fisher-metoden« — i særdeleshed dels skabte et betydeligt misforhold mellem på den ene side den paritet for liraen i forhold til den belgiske franc, der var gældende på valutamarkedet, og modværdien i lire af vederlagene for tjenestemændene i Ispra, og dels medførte en betydelig reduktion af vederlagets købekraft.

Siden juli 1975 havde justeringskoefficienten for Italien været 166,6 mod 148,7 for Bruxelles og Luxembourg. I foråret 1976 foreslog Kommissionen en midlertidig forhøjelse af justeringskoefficienten for Italien på 5,5 % med virkning fra den 1. januar 1976, idet den endelige procent skulle fastsættes efter modta-

gelsen af alle nøjagtige statistiske oplysninger. Rådet tiltrådte ikke forslaget og fastsatte den 29. juni 1976 (forordning nr. 1592/76) med virkning fra den 1. januar 1976 koefficienten til 176,6 for Italien mod 157,8 for Belgien.

De af Kommissionen nævnte statistiske undersøgelser blev i maj 1976 foretaget i Varese-provinsen af det statistiske kontor. Kontoret gennemførte desuden en undersøgelse af huslejeniveauet. I henhold til rapporten herom var der en forskel på 8,5 % mellem justeringskoefficienten for Italien, således som kontoret havde beregnet den for Varese (121,5 med Bruxelles = 100) og den af Rådet fastsatte koefficient (112,04 med Belgien = 100). Af disse 8,5 % skyldtes de 6,7 % en forskellig udvikling af leveomkostningsniveauet i Italien og Belgien fra december 1975 til juni 1976. Ifølge det statistiske kontor kunne ca. 2 % tilskrives forskellen i prisniveauet mellem Varese-området og Rom-området.

Den 21. december 1976 udstedte Rådet forordning nr. 3177/76 (EFT L 359, s. 1); heri fastsattes justeringskoefficienten for Italien til 189,3 mod 157,8 for Belgien med virkning fra den 1. juli 1976, og til 120 for Italien mod 100 for Belgien med virkning fra den 1. januar 1977.

Undersøgelsen var resultatet af en række henvendelser fra repræsentanterne for personalet i Ispra til Kommissionen, specielt et møde den 23. maj 1976 med formanden for nævnte institution. De pågældende repræsentanter stillede sig tvivlende over for den statistiske metode, der blev anvendt ved fastsættelsen af justeringskoefficienten og fastholdt, at den måtte ændres. De gav udtryk for, at det betydelige misforhold mellem købekraftspariteterne og de nominelle pariteter for vederlagene i lire var uforeneligt med princippet om ligebehandling af tjenestemænd. Det følger navnlig af, at priserne på importerede varer påvirkes meget hurtigere af en opskrivning af en valuta på valutamarkederne end det almindelige prisniveau. Man ville derfor kun kunne nå frem til en ligebehandling med hensyn til vederlagene ved at skabe en fælles, europæisk »pakke« af varer og tjenesteydelser, som er identiske, såvel kvalitativt som kvantitativt. Kommissionens repræsentanter afviste dette synspunkt, idet de dog anerkendte, at de købekraftspariteter, der er grundlaget for beregningen af justeringskoefficienten, kan frembyde et forvrænget billede. Ved telex af 12. december 1977 anmodede repræsentanterne for personalet det kommissionsmedlem, som er ansvarlig for administrative spørgsmål (Tugendhat) om at rette henvendelse til Rådet for at få det til at anerkende, at justeringskoefficienten for 1977 var af midlertidig karakter.

I maj 1978 foreslog Kommissionen Rådet — ud over en tilpasning af koefficienterne for udviklingen i leveomkostningerne — en yderligere forhøjelse med 5 % af justeringskoefficienterne for Italien, Det forenede Kongerige og Irland.

Den 12. juni 1978 modtog Kommissionens formand repræsentanterne for personalet med henblik på en politisk samordning. Der blev dannet en paritetisk sammensat arbejdsgruppe, der fik til opgave at behandle spørgsmålet om, hvorledes beregningen og den regelmæssige undersøgelse af justeringskoefficienten skulle foretages. I sin rapport af

26. juli 1978 henstillede gruppen til Kommissionen at forelægge Rådet et forslag ud fra følgende punkter:

— 1967-listen over forbrugsvarer bringes i overensstemmelse med den liste, der blev anvendt ved undersøgelsen i 1975;

— anvendelse af de i 1975 konstaterede priser og ekstrapolering ud fra disse priser frem til 1978 ved hjælp af fælles indekstal (dvs. for Rom og Bruxelles);

— anvendelsen af disse priser er berettiget, fordi der nødvendigvis må indføres et system, der giver mulighed for en regelmæssig tilpasning af justeringskoefficienterne.

Kommissionens repræsentanter erklærede, at den beskrevne metode kunne få indflydelse på justeringskoefficienten med virkning fra den 1. januar 1978, mens repræsentanterne for personalet for deres vedkommende mente, at der måtte være grundlag for at vælge et tidligere tidspunkt, samtidig med at de på dette punkt forbeholdt sig handlefrihed over for Rådet, ligesom de gjorde opmærksom på, at der forelå en vis ulighed, især på grund af forskellen i prisniveauet mellem Rom og Varese.

Gruppens henstillinger kom til udtryk i Kommissionens forslag til Rådet af 10. november 1978 om at forhøje justeringskoefficienten med 6,4 % med virkning fra 1. januar 1978 (Dok. KOM(78) 591). Under dialogen på rådsniveau afviste personalerepræsentanterne at anerkende den 1. januar 1978 som det tidspunkt, hvor den ændrede justeringskoefficient skulle træde i kraft.

Efter udstedelsen af forordning nr. 3087/78 af 21. december 1978 indledte Kommissionens administration i januar 1979 beregningen og udbetalingen af efterslæbet for perioden fra 1. januar 1978 til 30. juni 1978. Ved samme lejlighed foretoges efterbetaling for perioden fra den 1. juli 1978 til den 31. december 1978 i medfør af Rådets forordning nr. 3084/78 af 21. december 1978 om tilpasning af vederlag og pensioner til tjenestemænd og øvrige ansatte i De europæiske Fællesskaber samt af justeringskoefficienterne for disse vederlag og pensioner (EFT L 369, s. 1); heri var justeringskoefficienten for Italien fastsat til 146,8 med virkning fra den 1. juli 1978.

2. Ved to klager med samme ordlyd som omkring fyrre samtidigt indgivne klager, og dateret den 26. marts 1979 og den 6. april 1979, klagede sagsøgeren — uden at anfægte den på grundlag af forordning nr. 3084/78 foretagne udbetaling — over den til gennemførelse af forordning nr. 3087/78 foretagne udbetaling, for så vidt den ikke fik tilbagevirkende gyldighed fra den 1. januar 1976.

Den 12. juli 1979 afviste Kommissionen klagerne.

Nærværende sag blev anlagt den 17. oktober 1979 samtidig med de øvrige tilsvarende sager (sagerne 736 og 738-780/79).

Den 10. januar 1980 nedlagde Kommissionen påstand om sagens afvisning i medfør af procesreglementets artikel 91.

Det blev herefter besluttet at betragte nærværende sag som prøvesag.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten, har Domstolen (første afdeling) besluttet at indlede den mundtlige

forhandling vedrørende afvisningspåstanden uden forudgående bevisførelse.

I retsmødet den 19. februar 1981 har parterne afgivet mundtlige indlæg vedrørende formaliteten.

Generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse vedrørende formaliteten i retsmødet den 14. maj 1981.

Ved kendelse af 30. juni 1981 har Domstolen (første afdeling) besluttet at henskyde afgørelsen vedrørende afvisningspåstanden til afgørelse ved den endelige dom.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen (første afdeling) besluttet at indlede den mundtlige forhandling vedrørende realiteten uden forudgående bevisførelse.

II — Parternes påstande

Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

1) Sagsøgtes afgørelse om, at efterbetaling til sagsøgeren alene skal ske med virkning fra den 1. januar 1978 og uden hensyntagen til de særlige leveomkostninger i Varese-provinsen, erklæres ugyldig og annulleres.

2) Det statueres — i medfør af EØF-traktatens artikel 184, Euratom-traktatens artikel 156 og EKSF-traktatens artikel 36, stk. 3 — at Rådets forordning nr. 3087/78 og navnlig dennes artikel 1, stk. 1, ikke kan finde anvendelse, i det omfang den kun har tilbagevirkende gyldighed fra den 1. januar 1978.

3) Det anerkendes i medfør af den fulde prøvelsesret, som Domstolen besidder på nærværende område, at sagsøgeren har krav på supplerende vederlag for perioden 1. januar 1976-1. januar 1978, fastsat under hensyntagen til de særlige leveomkostninger i Varese-provinsen; nævnte vederlag beregnes og udbetales af Kommissionen, uden at Domstolens prøvelsesret i tilfælde af uenighed mellem parterne berøres heraf.

4) Sagsøgeren tilkendes den i Italien efter lov og/eller sædvane gældende rente af de skyldige beløb.

5) Subsidiært:
det fastslås, at sagsøgte har gjort sig skyldig i de i stævningen anførte fejl; sagsøgte tilpligtes derfor i erstatning at betale de under 3) angivne beløb med tillæg af renter som anført under 4).

6) Mere subsidiært:
det fastslås, at de i tjenestemandsvedtægtens artikel 65, stk. 2, omhandlede betingelser har været opfyldt fra den 1. januar 1976, og at det derfor påhviler Rådet at træffe passende foranstaltninger for at sikre, at der ydes tjenestemænd og øvrige ansatte vederlag i overensstemmelse med de i tjenestemandsvedtægtens artikel 64 og 65 fastlagte principper og uden nogen form for forskelsbehandling uanset tjenestested.

7) Sagsøgte tilpligtes at afholde sagens omkostninger.

Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Afvisning og i hvert fald frifindelse.

— Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

I replikken har *sagsøgeren* nedlagt følgende påstande:

— Der udpeges en sagkyndig eller et udvalg af sagkyndige, der skal fastlægge leveomkostningsniveauet i Italien og i Varese-provinsen fra den 1. januar 1976 og indtil den i forordning nr. 3087/78 angivne dato.

— De for Varese gældende justeringskoefficienter fastsættes med virkning fra den 1. januar 1976 til den i forordning nr. 3087/78 angivne dato.

III — Parternes anbringender og argumenter

I stævningen har *sagsøgeren* i første række rejst spørgsmålet, om der ikke i såvel formel som materiel henseende kan rettes alvorlig kritik mod Kommissionens svar af 12. juli 1979, der er affattet som en udtrykkelig afvisning, og om ikke der kan rejses tvivl om svarets gyldighed. Svaret blev givet kollektivt, uden at det nøjagtigt kan fastlægges, hvem der er adressater, om adressaterne har modtaget svaret, og — i bekræftende fald — hvornår. Svaret er givet under ét og vedrører ikke alene den pågældende klage, men også en klage på grundlag af Rådets forordninger nr. 3085/78 og nr. 3086/78. I henhold til vedtægtens artikel 25 skal enhver afgørelse, der indeholder et klagepunkt, være begrundet: i det foreliggende tilfælde indeholder Kommissionens svar ingen begrundelse med hensyn til den omstændighed, at forhøjelsen af justeringskoefficienten med 6,4 % kun fik tilbagevirkende gyldighed fra den 1. januar 1978. Kun den bekræftende skrivelse af 27. august 1979 kan eventuelt anses for en lovlig udtrykkelig afvisning.

I sit *første anbringende* har sagsøgeren gjort gældende, at Rådet ved kun at give forhøjelsen af justeringskoefficienten tilbagevirkende gyldighed fra den 1. januar 1978 har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til vedtægtens artikel 65, stk. 2. Bestemmelsen indeholder en præceptiv regel om, at afgørelsen skal træffes inden for en nærmere fastsat frist, nemlig højst to måneder. Begrebet en væsentlig ændring i leveomkostningerne er et objektivt begreb, som Domstolen kan bedømme, således som den gør det på tilsvarende måde, når der er tale om at anvende traktatens artikel 85 og 86. Sagsøgeren har nedlagt påstand om, at Domstolen i medfør af Euratom-traktatens artikel 156 fastslår, at Kommissionens anvendelse af artikel 1, stk. 1, i forordning nr. 3087/78 erklæres ugyldig og annulleres, og at Domstolen samtidig fastslår, at den anfægtede bestemmelse i nævnte forordning ikke kan finde anvendelse.

Da Domstolen i medfør af vedtægtens artikel 91, stk. 1, har fuld prøvelsesret, har sagsøgeren i sit *andet anbringende* gjort gældende, at Domstolen fastslår sagsøgerens subjektive krav på vederlag i henhold til vedtægtens artikel 62 på den måde, at sagsøgte tilpligtes at betale sagsøgeren et supplerende vederlag for perioden fra den 1. januar 1976, såfremt justeringskoefficienten var blevet tillagt tilbagevirkende gyldighed fra nævnte dato, og såfremt der var blevet taget hensyn til de særlige leveomkostninger i Varese-provinsen.

I sit *tredje anbringende* har sagsøgeren anført, at Kommissionens anvendelse af forordning nr. 3087/78 ikke alene er i strid med ordlyden af vedtægtens artikel 64 og 65, men er en tilsidesættelse af det almindelige forbud mod forskelsbehandling af tjenestemænd og øvrige ansatte, uanset deres tjenestested. Kommissionens ansvar i tilfælde af tilsidesættelse af princippet om forbud mod forskelsbehandling, som den må have pligt til at overholde med hensyn til sine egne tjenestemænd, er så meget desto klarere, som sagsøgte selv i påkommende tilfælde ofte

har bekræftet at være bundet af princippet om ikke at forskelsbehandle tjenestemænd, der gør tjeneste på forskellige steder. Det kommissionsmedlem, der har ansvaret for personalespørgsmål, har således også klart udtalt sig i den retning under Parlamentets møde den 7. juli 1977. Kommissionens tilsidesættelse af nævnte princip er en fejl, som på passende måde udlignes ved, at Kommissionen i erstatning tilpligtes at betale et beløb svarende til, at den faktisk godkendte justeringskoefficient havde været gældende fra og med den 1. januar 1976.

I sit *fjerde anbringende* har sagsøgeren gjort gældende, at Kommissionens tilsidesættelse af sagsøgerens krav på vederlag (et subjektivt krav, der er fastslået i vedtægtens artikel 62) ligeledes er en tilsidesættelse af Kommissionens almindelige bistandspligt, således som den specielt er fastslået i vedtægtens artikel 24. Navnlig har Kommissionen tilsidesat nævnte forpligtelse ved at foreslå Rådet, at den trufne foranstaltning kun fik tilbagevirkende gyldighed fra den 1. januar 1978. Kommissionen har følgelig begået en fejl udover førnævnte fejl, en fejl, som således på passende måde kan erstattes på de samme betingelser.

Subsidiært har *sagsøgeren* anført, at Domstolen under alle omstændigheder og i overensstemmelse med, hvad Domstolen fastslog i dommen i sag 28/74 (Gillet, Sml. 1975, s. 463) kan gøre Rådet opmærksom på, »at Rådet skal tilpasse vedtægten til den økonomiske virkelighed og altså træffe foranstaltninger til at afbøde den eventuelle skade, som den tjenestemand, der bor i et land, hvis valuta mærkbart er blevet devalueret, kan lide . . .«. Domstolen kan ikke nøjes med at fastslå de forpligtelser, der i øvrigt, for så vidt angår Rådet, følger af vedtægtens artikel 64 og 65. Domstolen kan tage stilling til, i hvilket omfang og fra hvilken dato, der er tale om en væsentlig ændring i leveomkostningerne, hvorved Domstolen udøver en kompetence, der svarer til den kompetence, Domstolen har i henhold til traktatens artikel 85 og 86.

A — Formaliteten

1. I sit indlæg vedrørende afvisningspåstanden har *Kommissionen* bemærket, at søgsmålet først og fremmest må afvises fra realitetsbehandling på grund af sine påstande om annullation. Den akt, der indeholder et klagepunkt, angives at være Kommissionens afgørelse om, at sagsøgeren kun skulle have efterbetalinger med tilbagevirkende kraft fra den 1. januar 1978 og uden hensyntagen til det særlige leveomkostningsniveau i Varese-provinsen. I januar 1979 modtog sagsøgeren efterbetalinger til gennemførelse dels af forordning nr. 3087/78, dels af forordning nr. 3084/78, som med virkning fra den 1. juli 1978 ændrede lønskalaerne, og som med virkning fra samme dato fastsatte justeringskoefficienten for Italien til 146,8. Sagsøgeren har ikke bestridt efterbetalingerne for perioden efter den 1. juli 1978. Hans påstand vedrører kun fastsættelsen af lønefterslæbet i medfør af forordning nr. 3087/78, og indsigelsen som, at en forordning erklæres uanvendelig, vedrører kun forordning nr. 3087/78. Efterbetalingerne for perioden efter den 1. juli 1978, som må anses for at være uanfægtelige, er derfor sagen uvedkommende.

Kommissionen har anført, at påstanden om, at der skal ydes efterbetalinger for tiden forud for den 1. januar 1978, må afvises fra påkendelse, idet påstanden er en anfægtelse efter fristens udløb af flere på hinanden følgende akter fra den

administrative myndighed, som på de pågældende tidspunkter udbetalte sagsøgerens månedlige vederlag. En anfægtelse af afgørelsen vedrørende efterbetalingen er det samme som at anfægte de fortløbende lønudbetalinger fra januar 1976 til december 1977.

Da den anfægtede afgørelse ikke indeholder nogen forhøjelse af hvert enkelt månedligt vederlag, der blev udbetalt fra januar 1976 til december 1977, har den kun karakter af en bekræftelse af hver enkelt af de månedlige udbetalinger i den pågældende periode. Den kan derfor ikke anfægtes ad retlig vej, når henses til Domstolens faste praksis om, at en bekræftende retsakt ikke er en akt, der indeholder et klagepunkt. Desuden har ingen af de administrative afgørelser vedrørende udbetaling af de månedlige vederlag til sagsøgeren i tiden januar 1976 til december 1977 i sin tid været genstand for nogen form for klage og end mindre for et søgsmål. Domstolen er derfor i en situation, der svarer til situationen med de 81 forenede sager, nemlig sagerne 15/73 ff (Kortner m.fl. mod Kommissionen, Rådet og Parlamentet, Sml. 1974, s. 177).

Søgsmålet må også afvises for så vidt angår erstatningskravet, idet der ikke kan anlægges søgsmål med fuld prøvelsesret, når der ikke kan anlægges annullationssøgsmål (jfr. sag 32/68, Grasselli, Sml. 1969, s. 141).

Kommissionen har anført, at påstanden om ydelse af erstatning for de fejl, sagsøgte hævdes at have begået, ganske som førnævnte påstande helt klart må afvises fra realitetsbehandling. Domstolen har allerede ved en tidligere lejlighed fastslået, at afvisning af et annullationssøgsmål medfører, at også et dermed snævert forbundet erstatningssøgsmål afvises (jfr. sag 4/67, Collingnon-Müller, Sml. 1965-1968, s. 415). I den foreliggende sag er erstatningskravet i højeste grad snævert forbundet med den første påstand vedrørende lovligheden. Et krav om erstatning svarende til, at den faktisk anvendte justeringkoefficient havde været gældende fra den 1. januar 1976 er i virkeligheden kun »bagsiden« af den medalje, hvis »forside« er den første del af sagsøgerens påstand, nemlig om annullation af sagsøgtes afgørelse om, at efterbetalingerne kun skulle gennemføres med virkning fra den 1. januar 1978 og ikke fra den 1. januar 1976. Kommissionen har derfor anmodet Domstolen om at bekræfte sin praksis i henhold til ovennævnte Kortner-sag, idet nærværende sag har en slående lighed med Kortner-sagen.

I det omfang, søgsmålet er et »anerkendelses«-søgsmål, må det ligeledes afvises, idet Domstolen i henhold til traktatens artikel 179 har kompetence til at afgøre alle tvister med Fællesskabets ansatte »med de begrænsninger og på de betingelser, der er fastsat i vedtægten«. Det er således altid lovligheden af en akt, »der indeholder et klagepunkt«, som Domstolen skal tage stilling til, med den mulighed, at søgsmålet afvises. Kommissionen har vanskeligt ved at se, hvorledes der ved Domstolen ikke blot kan nedlægges påstand om annullation af en akt, men også om, at Domstolen i en dom, der hverken er en dom om annullation eller en dom om frifindelse for en annullationspåstand, fastslår visse faktiske eller retlige omstændigheder. I sag 32/68, jfr. ovenfor, fastslog Domstolen, at den ikke var kompetent. For så vidt angår dommen i nævnte sag 28/74, som sagsøgeren har påberåbt sig til støtte for sin anerkendelsespåstand, er den pågældende dom på ingen måde en

udvidelse af Domstolens kompetence gennem retspraksis. En ting er at sige, at det tilkommer Rådet at tilpasse vedtægten til den økonomiske virkelighed — fordi det har kompetence dertil — noget andet er at sige, at Rådet skal gøre det i den forstand, at dets undladelse heraf, der måtte blive bedømt som ulovlig, kan medføre, at Rådet dømmes til at gøre det i forbindelse med et passivitetssøgsmål i henhold til vedtægtens artikel 175, stk. 3.

2. I sine bemærkninger vedrørende Kommissionens afvisningspåstand har *sagsøgeren* med hensyn til påstanden om, at søgsmålet skal afvises i det omfang, det er et annullationssøgsmål, bemærket, at med hensyn til det i vedtægtens artikel 65, stk. 2, anførte vedrørende justeringskoefficienten kan det ikke dreje sig om et subjektivt krav om et bestemt beløb eller et beløb, der let kan fastsættes. Bestemmelsen fastslår ikke, at tjenestemanden har et umiddelbart og øjeblikkeligt krav, men pålægger Rådet — og ikke den institution, som tjenestemanden tilhører — en »politisk« forpligtelse, som tjenestemanden ikke kan kræve gennemført med de retsmidler, som kun han kan benytte, og som er angivet i vedtægtens artikel 90 og 91. Sagsøgeren har således ikke kunnet fremsætte noget krav eller indgive nogen klage over for Rådet, og end mindre kunnet anlægge sag ved Domstolen. Sagsøgeren måtte nøjes med at afvente udfaldet af de »politiske« drøftelser, som det lokale personaleudvalg og personalets faglige organisationer havde påbegyndt, og som netop førte til den forordning, som sagsøgeren anfægter derved, at den deri fastsatte tilbagevirkende gyldighed ikke svarer til de objektive forhold i sagen. Hvis hver enkelt lønudbetaling siden den 1. januar 1976 skulle have været fulgt op af først en ansøgning, derefter en klage, og endelig et søgsmål, ville Kommissionen have fået forelagt omkring 30 000 ansøgninger, efterfulgt af 30 000 klager og 30 000 søgsmål. Da de rutinemæssige reguleringer, som Råder foretager, hver gang har en tilbagevirkende gyldighed på 6 måneder, ville fristen for sagsøgeren være udløbet for de første tre måneder, måske endog for de tre følgende måneder, såfremt sagsøgeren ikke øjeblikkeligt indgav en klage vedrørende den første måned og de to følgende måneder.

Domstolen har allerede i andre typer af sager anerkendt (men de almindelige principper, Domstolen har fastlagt, er af generel rækkevidde), at en ny og tilstrækkelig væsentlig omstændighed bevirker, at fristerne igen begynder at løbe. I den foreliggende sag er offentliggørelsen af forordning nr. 3087/78 utvivlsomt en væsentlig ny omstændighed for sagsøgeren i forhold til den tidligere situation, og offentliggørelsen skal ses i forbindelse med den »politiske« drøftelse, der havde været i gang siden 1976. I forordningen fastsatte Rådet — tilsyneladende af økonomiske grunde — den tilbagevirkende gyldighed til et år.

Nærværende sag drejer sig i virkeligheden om, at Kommissionen har tilsidesat tjenestemændenes berettigede forventning. Nævnte tilsidesættelse er en fejl fra Kommissionens side, idet den ikke har udvirket, at spørgsmålet om regulering af justeringskoefficienten blev løst hurtigst muligt, og at den under alle omstændigheder ikke på nuværende tidspunkt med føje kan gøre gældende, at klagerne er indgivet for sent. Princippet svarer til det angelsaksiske begreb »estoppel«, hvorefter Kommissionen,

som selv er ansvarlig for forsinkelsen, ikke kan gøre indsigelse imod, at tjenestemændene på nuværende tidspunkt indgiver klager, som ikke ifølge Kommissionen ville have været for sent indgivet, hvis ikke Kommissionen selv havde skabt den situation, som har givet anledning til den hævdede forsinkelse.

Sagsøgeren har ikke bestridt, at Domstolen — for så vidt den kan tilpligte Kommissionen at foretage efterbetalinger af løn — kun har kompetence til at udøve sin fulde prøvelsesret, hvis den har kompetence til at annullere, hvilket ikke ville være tilfældet, såfremt man antog, at søgsmålet var for sent anlagt.

Sagsøgeren har undret sig over, at Kommissionen kan hævde, at nærværende sag har en »overvældende lighed« med Kortner-sagen. Den pågældende sag var helt anderledes: det drejede sig om kvindelige tjenestemænd, der mente at have krav på en godtgørelse på linje med visse af deres kolleger, som — efter at have opnået nævnte godtgørelse ved at anlægge sag i tide — fandt det afgørende, at en ny praksis udgjorde en ny omstændighed. I nærværende sag er den væsentlige nye omstændighed ikke en ny praksis, men en forordning udstedt af Rådet. I nærværende sag er hverken kravet eller det klagepunkt, det støttes på, uløseligt forbundet med påstanden om annullation eller om betaling af et supplerende vederlag. Og det er ikke tilstrækkeligt, at erstatningen beregnes på grundlag af nævnte supplerende vederlag (hvordan kan det være anderledes?), for at det kan hævdes, at der foreligger en lignende sammenhæng. At anerkende, at der foreligger en sådan sammenhæng, er det samme som at bestride, at Domstolen kan tilpligte en institution at betale erstatning til en tjenestemand for en tjenstlig fejl, uafhængigt af enhver annullation af en akt. I sag 61/76 (Geist, Sml. 1977, s. 1419) dømte Domstolen Kommissionen til at betale erstatning til en tjenestemand på grund af, at den ikke havde udfærdiget bedømmelser, og det på trods af, at han ikke fik medhold i sin principale påstand om annullation af en truffet beslutning om forflyttelse af ham.

For så vidt søgsmålet er et anerkendelsessøgsmål, har sagsøgeren bemærket, at Domstolen kan tilkendegive sin opfattelse vedrørende realiteten under en drøftelse, selv om Domstolen tager påstande om afvisning eller inkompetence til følge.

3. I svarskriftet har *Kommissionen* anført, at det for sagsøgeren ville have været tilstrækkeligt blot at indgive én klage over lønsedlen for januar 1976 til, at Domstolen lovligt kunne tage stilling til hele spørgsmålet om den manglende tilbagevirkende gyldighed mellem januar 1976 og december 1977 på grundlag af et søgsmål, der var anlagt som følge af afvisningen af nævnte klage.

Kommissionen har fremført en yderligere indsigelse til støtte for afvisning; den vedrører sagen på den måde, at det drejer sig om, at den anfægtede afgørelse ikke har taget hensyn til de særlige leveomkostninger i Varese-provinsen. Det pågældende spørgsmål har ikke været genstand for en klage. Det fremgår imidlertid af Domstolens praksis, at der forud for en tvist skal være indgivet en klage, og at de påstande, der nedlægges under sagen, under alle omstændigheder hverken kan ændre baggrunden for klagen eller dens indhold.

Til støtte for sin opfattelse har Kommissionen henvist til generaladvokat Capotorti's forslag til afgørelse af 14. maj

1981 i nærværende sag, i den tilsvarende sag 158/79 (Roumengous) og i sag 543/79 (Birke).

4. I replikken har *sagsøgeren* anført, at da situationen rummede problemer af meget teknisk karakter, satte han sin lid til personalerepræsentanterne og har ikke være interesseret i personligt at beskæftige sig med sin egen situation, således som den foreligger på grundlag af en i øvrigt vanskelig og usikker gennemlæsning af lønsedlerne. Administrationen har ikke svaret hver enkelt tjenestemand og ansat på en tydelig måde. Administrationen affattede et svar, dateret den 11. juli 1979, som snarere var en form for cirkulære, som blander de forskellige klager over de forskellige forordninger sammen, og som bestemt ikke er en udtrykkelig afvisning af de klager, hver enkelt af de berørte, herunder sagsøgeren selv, har indgivet. Heraf følger, at de indgivne klager ikke kan behandles som almindelige henvendelser forud for sagsanlæg på linje med en henvendelse fra en tjenestemand, der står over for et problem, som kun han har.

I sin faste praksis har Domstolen anerkendt, at en sagsøger kan nedlægge yderligere påstande, på betingelse af, at de implicit indeholdes i de oprindeligt nedlagte påstande. Af civilprocessens regler (indsigelsen om »obscuri libelli)« har sagsøgeren udledt, at påstanden om, at Domstolen skal træffe afgørelse vedrørende et supplerende vederlag på grund af forskellen mellem leveomkostningerne i Varese-provinsen i forhold til Rom på ingen måde er en ny omstændighed for sagsøgte. Såfremt indsigelsen skulle have været gjort gældende, burde sagsøgeren under alle omstændigheder have gjort det ved sagens begyndelse. Endelig har sagsøgeren subsidiært fastholdt sit synspunkt om, at Domstolen ved at gøre brug af sin meget generelle beføjelse ved fastlæggelsen af Fællesskabets almindelige politik kan tilkendegive sin opfattelse vedrørende de udstedte forordninger.

5. I duplikken har *Kommissionen* understreget, at hvis sagsøgerens opfattelse, hvorefter et manglende subjektivt krav i sagsøgerens øjne skulle begrunde, at sagsøgeren ikke har indgivet nogen klage vedrørende størrelsen af det vederlag, der blev udbetalt i årene 1976 og 1977, skulle tage stil følge, kan man rejse spørgsmålet om, i medfør af hvilken omstændighed sagsøgeren pludselig skulle have erhvervet et subjektivt krav fra den 1. januar 1978, mens dette ikke var tilfældet i årene 1976 og 1977. Det er under alle omstændigheder ikke i forordning nr. 3087/78, at hjemmelen for et sådant krav vedrørende perioden 1976/1977 skal søges, idet nævnte forordning først forhøjede den pågældende justeringskoefficient med virkning fra den 1. januar 1978.

Sagsøgeren har bevidst valgt ikke at indgive en klage i 1976 og 1977, idet sagsøgeren uden tvivl regnede med at få opfyldt sine krav i kraft af en forordning, som ville få tilbagevirkende gyldighed fra den 1. januar 1976.

Selv om svaret på sagsøgerens klager, som var dateret den 11. juli 1979, havde form af en cirkulæreskrivelse, blev det stilet personligt til sagsøgeren. Såfremt klagen ikke afvises udtrykkeligt, må den i øvrigt anses for afvist stiltiende fire måneder efter klagens indgivelse, jfr. vedtægtens artikel 90, stk. 1. Under alle omstændigheder blev nærværende søgsmål anlagt ved Domstolen inden for den gældende frist efter meddelelsen af det udtrykkelige afslag på klagerne.

Derimod blev der ikke i 1976 og 1977 anlagt direkte søgsmål ved Domstolen vedrørende størrelsen af justeringskoefficienterne for Italien i nævnte periode.

I et forsøg på at undgå, at søgsmålet afvises, kan der ikke henvises til begrebet »obscuri libelli«, da klagernes ordlyd er fuldstændig klar, og de ikke indeholder nogen bemærkning om spørgsmålet vedrørende leveomkostningerne i Varese. Det kan heller ikke gøres gældende, at påstanden om afvisning skulle have været fremsat ved sagens begyndelse. Ingen bestemmelse i Domstolens procesreglement støtter dette synspunkt. Tværtimod kan en part under sagen fremføre flere søgsmålsgrunde, så længe behandlingen af realiteten ikke er påbegyndt.

For så vidt angår søgsmålet betragtet som et søgsmål med fuld prøvelsesret, er der ikke fremlagt nogen oplysning om, at der er tale om et tab ud over det økonomiske tab. For så vidt søgsmålet rejser spørgsmålet om det administrative ansvar, må det afvises, idet sagsøgeren — såfremt det antages, at Kommissionens forslag til Rådet er en anfægtelig akt — burde have indgivet en klage inden for en frist på tre måneder efter at have fået kendskab til forslaget, og eftersom Kommissionens eventuelle ansvar ligeledes forudsætter, at der er et tab og en sammenhæng mellem tabet og den påståede fejl. Intet tyder imidlertid på, at Rådet ville have tiltrådt Kommissionens eventuelle forslag om at tillægge forhøjelsen af justeringskoefficienten tilbagevirkende gyldighed fra den 1. januar 1976.

Når der indbringes en sag for Domstolen, tilkendegiver den sit standpunkt i den dom, den afsiger, og hvor den udtaler sig om formalitetsspørgsmålet og eventuelt om, hvorvidt søgsmålet er begrundet. Der er derfor ikke i den forbindelse behov for at nedlægge en særlig påstand, som blot er en unødvendig tilføjelse til påstandene om annullation og erstatning.

B — Realiteten

1. I svarskriftet har *Kommissionen* »helt subsidiært« taget stilling til de realitetsanbringender, der er fremført til støtte for søgsmålet.

For så vidt angår det første anbringende har Kommissionen bemærket, at den pågældende justeringskoefficient blev fastsat på grundlag af bestemte, vægtede skemaer i forbindelse med undersøgelsen »familiebudgetter for tjenestemænd«, som blev gennemført i Bruxelles og Ispra i 1967 (repræsentanterne for personalet har modsat sig, at der blev foretaget en ny undersøgelse i 1978 med henvisning til, at en sådan undersøgelse ville medføre, at fastsættelsen af den nye justeringskoefficient ville blive forsinket); skemaerne blev imidlertid tilpasset forholdene i 1976. For så vidt angår prisundersøgelserne blev disse foretaget i oktober og november 1975; der blev imidlertid foretaget ekstrapolering af disse priser på grundlag af prisindekset for Rom og Bruxelles for december 1977, således at den endelige justeringskoefficient blev fastsat på grundlag af leveomkostningerne i Bruxelles og Rom i december 1977. Det kan derfor ikke komme på tale at lade en justeringskoefficient, der er fastsat på grundlag af ajourførte prisundersøgelser i december 1977, få tilbagevirkende gyldighed fra den 1. januar 1976.

Desuden bestemmer vedtægtens artikel 65, stk. 2, at tilpasningen af justeringskoefficienten »eventuelt« kan ske med tilbagevirkende kraft; heri ligger, at den forordningsudstedende myndighed har et

vist skøn. Repræsentanterne for personalet har i øvrigt gentagne gange erklæret, at de ville være indforstået med, at den nye justeringskoefficient kun får tilbagevirkende gyldighed fra den 1. juli 1977, måske endog fra den 1. januar 1978, hvilket må være en anerkendelse af, at den tilbagevirkende gyldighed objektivt set på ingen måde er påkrævet.

Med hensyn til det andet anbringende er sagsøgte — idet det ikke er nærmere uddybet — gået ud fra, at sagsøgeren støtter sit krav, som i øvrigt ikke er formuleret som en klage, på det forhold, at det statistiske kontor i sin rapport af 17. august 1976 fastslog, at leveomkostningerne i Varese-provinsen var 1,8 % højere end i Rom. I medfør af en afgørelse, som Rådet traf i 1968, fastsættes justeringskoefficienten for et givet land på grundlag af leveomkostningerne i det pågældende lands hovedstad; det må derfor være udelukket at tage hensyn til leveomkostningerne på hvert enkelt tjenestested; enhver anden løsning ville støde på uovervindelige vanskeligheder af praktisk karakter, når det betænkes, at Kommissionens tjenestemænd er fordelt på omkring 150 tjenestesteder. Sagsøgeren kan heller ikke gøre gældende, at det er i strid med lighedsprincippet, at der ikke er taget hensyn til leveomkostningerne i Varese-provinsen; siden centret blev oprettet og indtil for ganske nylig, var leveomkostningerne i Rom betydeligt højere end i Varese-provinsen; sagsøgeren har således i adskillige år haft fordel af, at justeringskoefficienten blev beregnet på grundlag af leveomkostninger, der var højere end dem, som i realiteten påvirkede sagsøgerens udgifter. Det bør endelig understreges, at nævnte forskel på 1,8 % kun er omtrentlig. Nævnte tal fremkom på grundlag af en stikprøvevis prisundersøgelse i Varese-provinsen i maj 1976 og vedrørte 230 varer og tjenesteydelser, mens de undersøgelser, der blev foretaget i Bruxelles og Rom, vedrørte 700 varer og tjenesteydelser. Desuden er tallet fremkommet på grundlag af et vægtet skema, der blev udfærdiget som følge af en undersøgelse fra 1967; skemaet er ganske vist blevet ajourført, men der er ikke foretaget nogen ny undersøgelse, som ovenfor nævnt på grund af fagforeningernes og de faglige organisationers modstand.

For så vidt angår det tredje anbringende fremgår det udtrykkeligt af dets ordlyd, at det ikke gøres gældende, at forordning nr. 3087/78 er udtryk for en forskelsbehandling, hvilket burde foranledige sagsøgeren til at påberåbe sig, at den ikke skulle finde anvendelse, men at Kommissionens anvendelse af forordningen har karakter af en forskelsbehandling. Anbringendet skal derfor helt klart ikke tages til følge. Forordningens artikel 1, stk. 1, bestemmer udtrykkeligt, at den nye justeringskoefficient skal have virkning fra den 1. januar 1978. Det siger derfor sig selv, at Kommissionen ikke ved anvendelsen af forordningen kunne tage en anden dato i betragtning; heraf følger umiddelbart, at Kommissionen ikke har begået en fejl, der kan pådrage den ansvar.

Med hensyn til det fjerde anbringende har Kommissionen bemærket, at de økonomiske oplysninger ikke gjorde det påkrævet, at den tilbagevirkende gyldighed gik længere tilbage end til den 1. januar 1978, og at en så vid opfattelse af bistandspligten ikke kan tiltrædes, når henses til indholdet af vedtægtens artikel 24. I den foreliggende sag kan der med føje henvises til generaladvokat Dutheillet de Lamothe's forslag til afgø-

relse i de forenede sager 63-75/70, Bode (Sml. 1971, s. 147); Rådet udstedte forordning nr. 3087/78 med henblik på at genoprette en situation, der var fremkaldt af devalueringen af den italienske lira og forhøjelsen af leveomkostningerne i Italien. Selv om det antages, at Kommissionen i det forslag til forordning, den tilstillede Rådet, skulle have angivet den 1. januar 1976 som ikrafttrædelsesdato, ligger det allerede nu fast, at Rådet som ovenfor nævnt ikke godkendte nævnte dato; selv om man måtte anerkende, at Kommissionen har begået en fejl ved ikke at foreslå Rådet den pågældende dato, ligger det derfor fast, at der ikke er årsagssammenhæng mellem fejlen og det tab, sagsøgeren påstår at have lidt.

Med hensyn til påstanden »om anerkendelse« har Kommissionen henvist til sin indsigelse om, at sagen skal afvises, hvori Kommissionen påviste, at Gillet-dommen ikke på nogen måde var et eksempel på en konstaterende afgørelse, og at et anerkendelsessøgsmål i almindelighed ikke kendes i forbindelse med tvister med personalet, hvilket Domstolen udtrykkeligt fastslog i Grasselli-sagen.

2. I replikken har *sagsøgeren* påberåbt sig rapporten fra EF's statistiske kontor, der var vedlagt det forslag til forordning, som Kommissionen tilstillede Rådet den 10. november 1978. Det ser ud til, at hvis man henholder sig til ekstrapoleringerne vedrørende datoen den 1. januar 1978, stiger tallet fra 134,5 til 143,2, hvilket faktisk er en forhøjelse på 6,4 %. Men det fremgår også af rapporten, at siden juli 1975 burde koefficienten for Italien have været 119 (med Bruxelles = 100), hvilket ville have berettiget til en forhøjelse fra 112 til 119 med virkning fra den 1. januar 1976, altså ligeledes en forhøjelse på 6,4 %.

Sagsøgeren har anført, at udtrykket »eventuelt« i vedtægtens artikel 65 ikke skal forstås således, at Rådet skønsmæssigt kan fastsætte den tilbagevirkende gyldighed, men at Rådet skal afpasse de foranstaltninger, det træffer vedrørende den tilbagevirkende gyldighed, såfremt tilfældet eller lejligheden opstår. I øvrigt har Rådet i henhold til artikel 65, stk. 2, en frist på højst to måneder til at træffe de fornødne foranstaltninger. Heraf må uden videre følge, at den tilbagevirkende gyldighed i princippet ikke kan række ud over nævnte frist, men at den skal gælde fra den dato, hvor den væsentlige ændring i leveomkostningerne indtraf. Dette er baggrunden for, at de efterfølgende forordninger kan udstedes med forskellig og foreløbig tilbagevirkende gyldighed på en sådan måde, at personalet — som f.eks. i det foreliggende tilfælde — ikke fandt det nødvendigt at reagere med det samme på lønsedlerne for januar 1976, da de drøftelser, der navnlig skulle vedrøre spørgsmålet om den tilbagevirkende gyldighed, skulle påbegyndes. I det konkrete tilfælde var der ingen uenighed med hensyn til fastsættelsen af justeringskoefficienten, idet forhøjelsen på 6,4 % ikke var noget problem. Hvad parterne var uenige om, var omfanget af den tilbagevirkende gyldighed, og det ser i den forbindelse ud til, at Rådet traf sin afgørelse ud fra et ønske om at spare, hvilke ikke stemmer med ordningen i vedtægtens artikel 65, stk. 2. Endelig er personalerepræsentanternes samtykke ikke bindende for sagsøgeren, så meget mere som de accepterede at forhandle på grundlag af et kompromis, og dette kompromis

aldrig blev endeligt. Således understregede Kommissionen selv i begrundelsen til det forslag til forordning, den fremsatte den 10. november 1978: »Kommissionen skal til slut oplyse Rådet om, at personalerepræsentanterne har anmodet om, at ikrafttrædelsestidspunktet kommer til at ligge tidligere end 1. januar 1978«.

Til Kommissionens bemærkning om, at påstanden vedrørende de særlige leveomkostninger i Varese ikke støttes på et vilkårligt anbringende, har sagsøgeren anført, at en stævning er et hele, og at anbringenderne supplerer hinanden; med hensyn til denne del af påstanden er det tredje anbringende fuldstændig klart: det omhandler på én gang vedtægtens artikel 64 og 65 og princippet om forbud mod forskelsbehandling. Hvad angår grundlaget for dette anbringende vedrørende faktiske omstændigheder kender Kommissionen i øvrigt dette problem bedre end de fleste, idet den har været pålagt at fremkomme med forslag til Rådet og har henvist til det statistiske kontors rapport. Det kan ikke gøres gældende, at Rådet ved en afgørelse, der blev truffet i 1968, besluttede, at justeringskoefficienten for et givet land fastlægges på grundlag af leveomkostningerne i det pågældende lands hovedstad. Vedtægtens artikel 64, stk. 1, er kategorisk: det nævner tjenestestederne. I virkeligheden er det ikke vanskeligere at gennemføre beregninger af justeringskoefficienten for 150 steder end for en række lande, som ikke alene omfatter medlemsstaterne, med også Schweiz, De forenede Stater og Israel. Der er jo også tjenestesteder dér. Selv om man måtte foretage et skøn med hensyn til de tjenestesteder, hvor der kun er få tjenestemænd og ansatte, kan forholdet ikke være det samme med hensyn til centret i Ispra, hvor mere end 1 700 personer gør tjeneste.

Det er ikke rigtigt, at leveomkostningerne i Rom indtil for nylig var højere. Med sin henvisning til tallene for forbrugerprisindekset fra Det centrale statistiske Institut i Rom mener sagsøgeren at kunne fastslå, at priserne i Varese siden 1961 hele tiden har været højere end i Rom. Under alle omstændigheder er sagsøgeren af den opfattelse, at parterne bør besvare de spørgsmål, Domstolen måtte stille dem, eller at Domstolen bør anmode en eller flere sagkyndige om at belyse spørgsmålet nærmere.

Med hensyn til det tredje anbringende har sagsøgeren anført, at han ganske rigtigt har nedlagt påstand om, at forordningen erklæres uanvendelig, hvilket svarer til en anden af sagsøgerens påstande. Desuden kritiserer han ikke blot Kommissionen for at have anvendt forordning nr. 3087/78, men også for at have foreslået Rådet selve den ordlyd, som Rådet i sidste instans udstedte. Der er her tale om en selvstændig fejl, idet Kommissionen ikke kan gøre gældende, at den ikke kunne gøre andet end at anvende forordningen uden at se bort fra sit eget ansvar i forbindelse med udarbejdelsen af forordninger og fra den mulighed, Kommissionen har for at indbringe sagen for Domstolen, hvilket den allerede har gjort i sagerne 81/72 (Sml. 1973, s. 575), 70/74 (Sml. 1975, s. 795) og 59/81 (Sml. 1982, s. 3329)

For så vidt angår det fjerde anbringende er Bode-sagen nærværende sag ganske uvedkommende: i den pågældende sag havde sagsøgerne nedlagt påstand om, at den sagsøgte institution garanterede dem

mod følgerne af en monetær foranstaltning, som deres hjemland havde truffet.

3. I duplikken har *Kommissionen* anført, at den justeringskoefficient, der fik virkning den 1. januar 1978, blev fastsat på grundlag af ajourførte oplysninger i forhold til de oplysninger, der blev anvendt ved fastsættelsen af justeringskoefficienterne for de foregående perioder. Denne ændring er derfor et fremskridt, hvilket ikke nødvendigvis betyder, at de andre koefficienter, der blev fastsat mellem den 1. januar 1976 og den 31. december 1977, må anses for uforenelige med artikel 65, stk. 2. Tværtimod bør det bemærkes, at det statistiske kontor i maj 1976 på Kommissionens anmodning foretog en prisundersøgelse i Varese-provinsen. Det fremgår af kontorets rapport, at af forskellen på 8,5 % mellem justeringskoefficienten for Italien, således som den var beregnet for Varese (121,5 med Bruxelles = 100) og den justeringskoefficient for Italien, som Rådet fastsatte (112,04 med Belgien = 100) skyldtes de 6,7 % den forskellige udvikling af leveomkostningsniveauet i Italien og Belgien fra december 1975 til juni 1976. Den 30. december 1976 udstedte Rådet forordning nr. 3077/76 (EFT L 359, s. 1), hvorved justeringskoefficienten for Italien med virkning fra den 1. juli 1976 blev forhøjet til 189,3 mod 157,8 for Belgien. Med virkning fra den 1. januar 1977 blev justeringskoefficienten fastsat til 120,1 for Bruxelles. Den justeringskoefficient på 189,3, som Rådet fastsatte med virkning fra den 1. juli 1976, som giver en koefficient på 119,96 med Bruxelles = 100, afviger således kun med 1,3 % fra den koefficient, det statistiske kontor havde beregnet for Varese. Hvis sagsøgeren er af den opfattelse, at justeringskoefficienterne for Italien for 1976 og 1977 er ulovligt fastsatte, bør sagsøgeren ikke kræve, at den koefficient, der trådte i kraft den 1. januar 1978, får tilbagevirkende gyldighed fra den 1. januar 1976, men nedlægge påstand om, at der fastsættes fire nye koefficienter, som skal beregnes på grundlag af fire prisundersøgelser, som gennemføres ud fra de oplysninger, der forelå henholdsvis den 1. januar og den 1. juli 1976 og 1977. Rent principielt burde der også udarbejdes fire vægtede skemaer på grundlag af resultaterne af fire undersøgelser, »familiebudgetter for tjenestemænd«, ud fra de pr. ovennævnte datoer foreliggende oplysninger. Den koefficient, Rådet fastsatte i forordningerne nr. 3084 og 3087/78, er resultatet af et kompromis, hvori indgår såvel omfanget af den gennemførte forhøjelse som ikrafttrædelsesdatoen.

Med hensyn til det andet anbringende har Kommissionen bemærket, at sagsøgeren ved for første gang i replikken at fremkomme med en juridisk begrundelse for kravet om, at der tages hensyn til de særlige leveomkostninger i Varese-provinsen, har tilsidesat bestemmelsen i procesreglementets artikel 42, stk. 2, hvorefter nye søgsmålsgrunde ikke må fremføres under sagens behandling. Kommissionen har derfor subsidiært gjort gældende, at de af sagsøgeren fremlagte tal ikke er særlig klare. Således angives prisindeksene for Rom og Varese at vedrøre årene 1966, 1970 og 1976, uden at det nævnes, hvorvidt der er tale

om et indeks for det angivne år eller om et gennemsnitsindeks for perioden forud for det pågældende år. Kommissionen har for sit vedkommende henvist til de skemaer, der er udarbejdet af det statistiske kontor, og hvorefter der pr. hver den 1. juni foretages en sammenligning mellem leveomkostningerne i henholdsvis Bruxelles, Rom og Varese i årene 1970-1981. Det fremgår af skemaet, at mens stigningen i leveomkostningerne var lidt større for Varese i 1971, var den højere for Rom i 1972 og 1973, og derefter igen lavere i forhold til Varese mellem 1974 og 1979; siden 1979 har stigningen i leveomkostningerne igen været større for Rom. Hvis man bedømmer den omhandlede periode som helhed, har den kumulerede stigning i leveomkostningerne været 3,71 % større for Varese end for Rom, altså gennemsnitligt 0,33 % pr. år. Forskellen er så beskeden, at hvis den tendens, der har vist sig i de seneste to år, altså med en stigning i leveomkostningerne, der er større end 1,81 % pr. år for Rom, fortsætter indtil juni 1983, vil leveomkostningerne i Rom og Varese matematisk set være de samme i perioden juni 1970-juni 1983. Rent generelt er Kommissionen af den opfattelse, at det skøn, der er tillagt Rådet, når det står over for en kompleks økonomisk situation, kan føre til, at Rådet indtager det standpunkt, at en ændring i leveomkostningerne af det i nærværende sag nævnte omfang ikke er en »væsentlig« ændring i den i vedtægtens artikel 65, stk. 2, forudsatte betydning.

For så vidt angår det tredje anbringende, kan der opstå to situaitoner. Enten tages det første anbringende til følge og forordning nr. 3087/78 erklæres uanvendelig, og i så fald bliver det tredje anbringende uden genstand, eftersom det tilkommer Kommissionen — efter udstedelse af en ny forordning til gennemførelse af dommen — at yde sagsøgeren efterbetalinger svarende til anvendelsen af den nye justeringskoefficient mellem den 1. januar 1976 og den 31. december 1977. Den anden mulighed er, at det første anbringende ikke tages til følge, hvorved det bekræftes, at forordning nr. 3087/78 og lovlig: i så fald følger det uden videre, at Kommissionen ikke har begået en fejl, hverken ved at anvende en forordning, hvis lovlighed er fastslået, eller ved at have foreslået Rådet at udstede en sådan forordning. Der er i virkeligheden ikke påvist nogen årsagssammenhæng mellem nævnte fejl og det påståede tab, idet personalerepræsentanterne har accepteret, at den nye justeringskoefficient for Italien først fik virkning fra den 1. juli 1977, og formanden for De faste repræsentanters Komité meddelte dem, at efter hans opfattelse ville et ændringsforslag om, at ikrafttrædelsesdatoen skulle være den 1. juli 1977, ikke have nogen chance for at blive vedtaget. Endelig tilkommer det helt klart ikke Kommissionen at anlægge sag mod Rådet med påstand om, at forordning nr. 3087/78 erklæres ulovlig. Det må i øvrigt være utænkeligt, at Kommissionen anlægger sag, der drager lovligheden af en forordning i tvivl, som er i overensstemmelse med det forslag, den udspringer af.

Med hensyn til det fjerde anbringende har Kommissionen henvist til de argumenter, der er fremført i forbindelse med det foregående anbringende. For så vidt angår anvendelsesområdet for Kommissionens bistandspligt fastslog Domstolen i dommen i sag 178/80, Bellardi-Ricci

(Sml. 1981, s. 3187): »[det] bemærkes kun, at denne bestemmelse [vedtægtens artikel 24] omfatter institutionens beskyttelse af tjenestemændene mod tredjemands handlinger og ikke mod akter udstedt af institutionen selv, som er undergivet kontrol i henhold til andre bestemmelser i vedtægten«. Desuden giver vedtægtens artikel 64 og 65 mulighed for i den konkrete sag at prøve lovligheden af ovennævnte forslag, uden at det er nødvendigt at gøre brug af begrebet bistandspligt.

IV — Mundtlig forhandling

Parterne har afgivet mundtlige indlæg i retsmødet den 15. juli 1982.

Generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 30. september 1982.

Præmisser

1 Ved stævning, indgivet til Domstolens justitskontor den 17. oktober 1979, har Dino Battaglia, som er tjenestemand ved Kommissionen, og som er placeret ved Det fælles Forskningscenter i Ispra i Italien, i medfør af tjenestemandsvedtægtens artikel 91 (herefter benævnt vedtægten) anlagt sag med påstand om, at han ikke omfattes af Rådets forordning nr. 3087/78 af 21. december 1978 om tilpasning af den justeringskoefficient, der anvendes for vederlag og pensioner til De europæiske Fællesskabers tjenestemænd og øvrige ansatte, der gør tjeneste eller har bopæl i Italien (EFT L 369, s. 10)

2 Indtil udgangen af 1978 bestemte vedtægten, at tjenestemandens vederlag lyder på belgiske francs, og at det korrigeres med en justeringskoefficient, der er over, under eller lig med 100 %, afhængig af de forskellige tjenestesteders levevilkår.

3 Siden 1975 havde tjenestemændene ved Det fælles Forskningscenter i Ispra over for Kommissionen påpeget, at leveomkostningerne i Italien var steget betydeligt; som følge heraf krævede de, at justeringskoefficienten for Italien blev ændret. I særdeleshed klagede de over, at leveomkostningerne i Vareseprovinsen efter deres opfattelse var højere end i Rom, og de krævede vedholdende, at denne forskel blev taget i betragtning ved fastsættelsen af justeringskoefficienten for deres vederlag.

4 I årene 1976, 1977 og 1978 afholdtes der drøftelser af teknisk karakter mellem personalerepræsentanterne og repræsentanter for Kommissionen og Rådet, men uden at man nåede frem til en aftale, hverken om en ændring af justeringskoefficienten eller om det tidspunkt, fra hvilket den nye koefficient skulle finde anvendelse. I mellemtiden havde Rådet ved en række forordninger fastsat justeringskoefficienten for Italien og Belgien således: 176,6 for Italien mod 157,8 for Belgien med virkning fra den 1. januar 1976, 189,3 mod 157,8 med virkning fra den 1. juli 1976, 120 mod 100 med virkning fra den 1. januar 1977, 132,1 mod 104,5 med virkning fra den 1. januar 1977, og 130,2 mod 100 med virkning fra den 1. juli 1977. I de fleste tilfælde havde disse forordninger en tilbagevirkende kraft på omkring seks måneder.

5 Den 26. juni 1978 udstedte Rådet forordning nr. 1461/78 (EFT L 176, s. 1), hvor justeringskoefficienten for Italien blev fastsat til 137,6 mod 102,3 for Belgien. I betragtningerne til forordningen understreges det, at »en afgørelse vedrørende Kommissionens forslag om berigtigelse af justeringskoefficienterne for tre lande, hvori der gøres tjeneste, træffes først på baggrund af en undersøgelse, Kommissionen har fået pålagt at gennemføre«.

6 Som følge af nye undersøgelser foretaget af EF's statistiske kontor og drøftelser mellem Kommissionen og Rådet foreslog Kommissionen den 10. november 1978 Rådet, at justeringskoefficienten for Italien blev fastsat til 146,4 mod 102,3 for Belgien med tilbagevirkende kraft fra den 1. januar 1978. Rådet tiltrådte forslaget og udstedte forordning nr. 3087/78 af 21. december 1978 (EFT L 369, s. 10). Samtidig udstedte Rådet forordning nr. 3084/ (EFT L 369, s. 1), som fastsatte justeringskoefficienten for Italien til 146,8 mod 100 for Belgien med virkning fra den 1. juli 1978.

7 Personalet protesterede imod, at den i forordning nr. 3087/78 fastsatte justeringskoefficient ikke tog hensyn til leveomkostningerne i Varese, og at den kun havde tilbagevirkende kraft fra den 1. januar 1978.

8 I januar 1979 gennemførte Kommissionen den efterbetaling af vederlag, som var en følge af forordningerne nr. 3087/78 og 3084/78.

9 Den 26. marts og den 6. april 1979 indbragte sagsøgeren i medfør af vedtægtens artikel 90, stk. 2, to klager, hvori han krævede, at Kommissionen traf passende foranstaltninger til udligning af den stedfundne forringelse af hans købekraft i årene 1976 og 1977.

10 Ved skrivelse af 12. juli 1979 afviste Kommissionen klagerne.

11 Sagsøgeren har herefter anlagt nærværende sag, hvori han har nedlagt påstand om annullation af Kommissionens afgørelse om, at efterbetalingen af sagsøgerens vederlag alene skal foretages for tiden fra den 1. januar 1978, og at der ikke skal tages hensyn til de særlige leveomkostninger i Vareseprovinsen. Sagsøgeren har videre nedlagt påstand om, at forordning nr. 3087/78 kendes uanvendelig over for ham, for så vidt den kun har tilbagevirkende gyldighed til den 1. januar 1978, samt at Kommissionen i erstatning tilpligtes at betale sagsøgeren et beløb svarende til, at den faktisk fastsatte justeringskoefficient havde haft virkning fra den 1. januar 1976, med tillæg af renter.

Formaliteten

12 Kommissionen har gjort gældende, at sagen skal afvises, idet efterbetalingerne i januar 1979 er af bekræftende karakter i forhold til de månedlige lønudbetalinger, der blev foretaget i 1976 og 1977; de udgør følgelig ikke en retsakt, der kan anfægtes ved et selvstændigt søgsmål, så meget mere, som der ikke i tide blev indgivet en klage mod lønudbetalingerne i de pågældende år.

13 Henset til omstændighederne i den foreliggende sag må Kommissionens indsigelse afvises. Selv om anvendelsen af vedtægtens regel om, at der inden for en relativt kort frist først skal indgives en administrativ klage, bør fastholdes, må det tages i betragtning, at sagsøgeren på grund af de månedlange drøftelser mellem Rådet, Kommissionen og repræsentanterne for personaleorganisationerne med rimelighed kunne afvente resultatet af nævnte drøf-

telser uden at bekymre sig om deres eventuelt negative udfald med hensyn til hans løn. Rådets forordninger om tilpasning af justeringskoefficienterne udstedes nemlig med nogen forsinkelse og gives derfor normalt en tilbagevirkende gyldighed, hvis omfang vanskeligt kan forudses. I betragtningerne til forordning nr. 1461/78 har Rådet i øvrigt selv indrømmet, at tilpasningen af justeringskoefficienten i forordningen ikke er endelig for tre tjenestelandes vedkommende.

14 Såfremt man tiltrådte Kommissionens opfattelse, ville det betyde, at den tjenestemand, som mente at have lidt et tab, fordi Rådet med forsinkelse havde foretaget tilpasningen af justeringskoefficienten, ikke alene og måske endda over flere år skulle have indgivet en række klager, men også skulle have anlagt en række sager ved Domstolen for ikke at risikere, at fristerne var udløbet. Denne opfattelse kan ikke tiltrædes. Omstændighederne i sag 15/73 (Kortner, Sml. 1974, s. 177), som Kommissionen støtter sin opfattelse på, kan på ingen måde sammenlignes med omstændighederne i denne sag.

15 Med hensyn til Kommissionens anden indsigelse, der vedrører erstatningskravet, skal det blot bemærkes, at såfremt annullationssøgsmålet kan fremmes til realitetsbehandling, vil erstatningssøgsmålet også kunne det, når der — som i denne sag — er tale om krav, der indbyrdes er snævert forbundne.

16 Sagen vil herefter være at antage til realitetsbehandling.

Realiteten

17 For så vidt angår spørgsmålet om den justeringskoefficient, der gælder for de tjenestemænd, der gør tjeneste i Ispra, forfølger sagsøgeren to mål. For det første tilsigter han at opnå en ændring af justeringskoefficienten, idet den efter hans opfattelse bør beregnes på grundlag af leveomkostningerne på tjenestemandens konkrete tjenestested, i den foreliggende sag Vareseprovinsen, og ikke automatisk på grundlag af leveomkostningerne i det pågældende lands hovedstad. Sagsøgeren har bemærket, at leveomkostnin-

gerne i Varese-provinsen i årene 1976-1978 har været betydeligt højere end i Rom. For det andet har sagsøgeren krævet, at justeringskoefficienten for Italien, som forordning nr. 3087/78 fastsatte til 146,4, anvendes med tilbagevirkende gyldighed fra den 1. januar 1976.

18 Sagsøgeren har anfægtet de efterbetalinger, der er gennemført på grundlag af forordning nr. 3087/78, idet de efter sagsøgerens opfattelse er en tilsidesættelse af vedtægtens artikler 64 og 65 med hensyn til justeringskoefficienten, af vedtægtens artikel 24 med hensyn til Kommissionens bistandspligt over for sine tjenestemænd, af princippet om forbud mod forskelsbehandling og af regler om overholdelse af væsentlige formforskrifter.

19 Sagsøgeren har først fremført argumentet om, at forordning nr. 3087/78 krænker vedtægtens artikel 64, idet de undersøgelser, som EF's statistiske kontor foretager med henblik på fastsættelsen af justeringskoefficienten, blev foretaget på grundlag af levevilkårene i hovedstaden og ikke på tjenestestedet, der ligger i Varese-provinsen.

20 Det bemærkes, at Rådet tidligere fortolkede vedtægtens artikel 64 på den måde, at tjenestestedet ikke nødvendigvis skulle forstås som tjenestelandets hovedstad, men som den enkelte tjenestemands konkrete tjenestested. Således fastsatte Rådets forordninger nr. 1/67/EKSF, 988/67/EØF og 9/67/Euratom af 12. december 1967 to koefficienter såvel for Frankrig (130,5 % for Paris og visse departementer og 122,5 % for det øvrige land) som for Italien (114 % for Ispra og 114,5 % for det øvrige land). Først senere besluttede Rådet kun at anvende én koefficient for hver medlemsstat.

21 Den nye ordning betyder i virkeligheden i de fleste tilfælde, at de tjenestemænd, der ikke har bopæl i hovedstaden, stilles bedre, idet leveomkostningerne i hovedstaden normalt er højere end i provinsen. Dette synes dog ikke at være tilfældet netop i Italien, hvor både den undersøgelse, som EF's statistiske kontor har foretaget, og oplysninger fra det italienske institut for statistik viser, at leveomkostningerne i Varese er højere end leveomkostningerne i Rom.

22 Det fremgår allerede af de tal, Kommissionen har fremlagt på grundlag af resultaterne af den undersøgelse, EF's statistiske kontor foretog i Varese i

maj 1976 på grundlag af 230 udgiftsposter (heri ikke medregnet husleje, opvarmning og elektricitet, der indgik i en senere undersøgelse), at leveomkostningerne i Varese-provinsen var 7,66 % højere end i Rom. Efter at resultatet af undersøgelsen i Varese vedrørende huslejeniveauet var taget i betragtning, androg forskellen kun 2,76 %, hvilket også er en væsentlig forskel i den i vedtægtens artikel 65, stk. 2, forudsatte betydning. Det fremgår i øvrigt af Kommissionens begrundelse i det forslag, som førte til forordning nr. 3087/78, at Kommissionen selv udtrykte tvivl om det rimelige i, at der udelukkende tages hensyn til leveomkostningerne i Rom, idet Kommissionen bemærkede, at »anvendelsen af en enkelt justeringskoefficient [pr. tjenesteland], nærmere betegnet for hovedstaden ... bevirker, at de tjenestemænd, der gør tjeneste i Ispra, kommer i en ret ejendommelig situation; det fremgår af den statistik, der er til rådighed, at udviklingen i leveomkostningerne i Rom ikke har været så stærk som den, der er konstateret i Varese-området. Deraf kan man slutte, at prisniveauet i Rom i øjeblikket er lavere end i Varese. Det er ret sjældent tilfældet i de 9 medlemsstater. Man kunne derfor forestille sig, at der blev foretaget en særlig prisundersøgelse i Ispra, eftersom der er en så kraftig koncentration af tjenestemænd dér. Kommissionen har imidlertid foretrukket ikke at ændre noget ved de bestående forhold, men at henholde sig til Rådets afgørelse af 1968, som udtrykkeligt omhandler pristallene for hovedstaden.«

23 For at overholde reglen i vedtægtens artikel 64, hvorefter der skal tages hensyn til de forskellige »tjenestesteders« levevilkår, bør det pågældende udtryk herefter forstås på en sådan måde, at det ikke kun angiver medlemsstaternes hovedstæder, men de konkrete steder, hvor et tilstrækkeligt stort antal tjenestemænd og øvrige ansatte ved Fællesskaberne gør tjeneste.

24 Såfremt leveomkostningerne på et sådant tjenestested ændrer sig mere end i den pågældende stats hovedstad, tilkommer det derfor fællesskabsinstitutionerne at fastsætte særlige justeringskoefficienter. Sagsøgerens anbringende om, at den for hans løn gældende justeringskoefficient skal beregnes på grundlag af leveomkostningerne i Varese-provinsen, vil derfor være at tage til følge.

25 For så vidt angår spørgsmålet, om forordning nr. 3087/78 skal have tilbagevirkende gyldighed, har sagsøgeren gjort gældende, at den burde have fundet anvendelse allerede fra den 1. januar 1976, idet leveomkostningerne allerede fra dette år steg væsentligt.

26 Det fremgår af rapporterne fra EF's statistiske kontor af 17. og 29. juni 1976 og af dets skrivelse af 17. august s.å., at leveomkostningerne i 1976 i forhold til Bruxelles var steget med mere end 2 % i Rom, og med endnu mere i Varese.

27 Vedtægtens artikel 65, stk. 2 — hvorefter [Rådet] i tilfælde af en væsentlig ændring i leveomkostningerne ... efter fælles aftale inden for en frist på højst to måneder [træffer] afgørelse om tilpasning af justeringskoefficienten, og eventuelt om dette skal ske med tilbagevirkende kraft« — skal ifølge Kommissionen forstås således, at Rådet kan udøve et skøn med hensyn til spørgsmålet, om foranstaltningerne til tilpasning af justeringskoefficienterne skal have tilbagevirkende gyldighed.

28 Dette synspunkt kan ikke tiltrædes. Ordlyden af artikel 65, stk. 2, udelukker enhver fortolkning, hvorefter Rådet ikke er forpligtet til at tilpasse justeringskoefficienterne inden for en frist af to måneder efter enhver væsentlig ændring i leveomkostningerne. Det bemærkes, at Domstolen i dommen af 6. oktober 1982 (Kommissionen mod Rådet, sag 59/81, endnu utrykt), udtalte, at Rådets beføjelse på det punkt består i at konstatere, om der foreligger en væsentlig stigning i leveomkostningerne, og i bekræftende fald at drage konsekvenserne heraf. Enhver anden fortolkning vil være i strid med bestemmelsens formål, som er at sikre alle tjenestemænd samme købekraft uanset tjenestested.

29 Dette anbringende vil derfor være at tage til følge.

30 Det er herefter ikke nødvendigt at tage stilling til sagsøgerens øvrige anbringender, der kun er gjort gældende subsidiært.

31 I det omfang den er en anvendelse af Rådets forordning nr. 3087/78, såvel med hensyn til tilpasningen af justeringskoefficienten som til tilpasningens tilbagevirkende gyldighed, annulleres sagsøgerens lønseddel for januar 1979 samt afvisningerne af de af sagsøgeren herom indgivne klager. Forordning nr. 3087/78 omfatter ikke sagsøgeren, for så vidt den ikke tager hensyn til leveomkostningerne i Varese og kun tillægger tilpasningen af justeringskoefficienten tilbagevirkende gyldighed fra den 1. januar 1978.

32 De kompetente institutioner forventes at gennemføre de til nærværende doms opfyldelse nødvendige foranstaltninger; sagsøgerens krav om erstatning for sit økonomiske tab behandles om fornødent på et tidspunkt, der fastsættes senere.

33 Senest den 15. juli underretter Kommissionen Domstolen om de foranstaltninger, den har truffet med henblik på at yde sagsøgeren erstatning; sagsøgeren sikres mulighed for at fremkomme med sine bemærkninger hertil.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

DOMSTOLEN (første afdeling)

1. I det omfang den er en anvendelse af Rådets forordning nr. 3087/78, såvel med hensyn til tilpasningen af justeringskoefficienten som til tilpasningens tilbagevirkende gyldighed, annulleres sagsøgerens lønseddel for januar 1979 samt afvisningerne af de af sagsøgeren herom indgivne klager. Forordning nr. 3087/78 omfatter ikke sagsøgeren, for så vidt den ikke tager hensyn til leveomkostningerne i Varese, og kun tillægger tilpasningen af justeringskoefficienten tilbagevirkende gyldighed fra den 1. januar 1978.

2. Senest den 15. juli 1983 underretter Kommissionen Domstolen om de foranstaltninger, den har truffet til gennemførelse af nærværende dom.

3. Sagsøgerens krav om erstatning for sit økonomiske tab behandles om fornødent på et tidspunkt, der fastsættes senere.

4. Spørgsmålet om sagens omkostninger udsættes.

O'Keeffe Bosco Koopmans

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 15. december 1982.

For justitssekretæren

J. A. Pompe

Assisterende justitssekretær

A. O'Keeffe

Formand for første afdeling

)

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT F. CAPOTORTI

(se sag 158/79, s. 4404)